

OPINIA

KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 11 grudnia 2015 r.

w przedmiocie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 października 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych

Rada przedstawiła projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (dalej „**projekt rozporządzenia**”) opiniuje negatywnie i sprzeciwia się zawartym w nim regulacjom, które wykraczają poza uprawnienie nadane Ministrowi Sprawiedliwości w art. 41 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Część uwag przedstawianych w niniejszej opinii, pomimo że została wyrażona przez Radę w opinii z dnia 16 kwietnia 2015 r. do projektu obecnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, zachowuje swą aktualność, ponieważ przedłożony projekt rozporządzenia w znacznym zakresie powtarza dotychczasowe regulacje prawne. W szczególności Rada przedstawia następujące uwagi do projektu:

- 1) projektowane przepisy § 21 ust. 1 i 31 ust. 2 w sposób zbyt szczegółowy regulują kwestie związane z organizacją sądów w zakresie w jakim uzależniają decyzję prezesa sądu apelacyjnego o utworzeniu oddziału, samodzielnej sekcji, sekcji w ramach oddziałów i zespołów od uprzedniej zgody Ministra Sprawiedliwości. Zdaniem Rady powinna to być samodzielna kompetencja prezesa sądu apelacyjnego, który odpowiada za sprawną organizację pracy sądów w ramach podległej mu apelacji;
- 2) projektowany § 28 ust. 4 zawiera regulacje, które nie stanowią materii regulaminowej. W ocenie Rady kwestie dotyczące organizacji (wyposażenia) Biura Obsługi Interesantów powinien określać prezes sądu w ramach posiadanych kompetencji organizacyjnych;
- 3) projektowany § 29 wprowadza dwoistość podległości funkcjonujących w sądach oddziałów administracyjnych i oddziałów kadr, co może prowadzić do sporów kompetencyjnych pomiędzy prezesem sądu i dyrektorem sądu, a w konsekwencji utrudniać prawidłowe funkcjonowanie sądu;
- 4) ostateczna decyzja dotycząca kolejności zaspokajania potrzeb sądu powinna należeć do prezesa sądu, ponieważ to ten organ posiada pełną wiedzę dotyczącą wydatków mających priorytetowy charakter dla prawidłowego wykonywania funkcji orzeczniczej. Rada

proponuje wprowadzić do rozporządzenia rozwiązanie, zgodnie z którym projekt harmonogramu realizacji potrzeb sądu opracowany przez dyrektora sądu będzie wymagał akceptacji prezesa sądu. Rozwiązanie takie z jednej strony zagwarantuje prezesowi sądu, że zaspokojone zostaną potrzeby sądu kluczowe z punktu widzenia działalności orzeczniczej, zaś dyrektor sądu zachowa kontrolę wydatków ponoszonych na ten cel (§ 36 projektu regulaminu);

- 5) w § 37 ust. 2 projektu regulaminu na ustępującego prezesa sądu, przewodniczącego wydziału oraz kierownika sekcji nakłada się nieograniczony obowiązek uzupełniania - na żądanie następcy - złożonej uprzednio w formie pisemnej informacji o stanie komórek organizacyjnych sądu, którymi zarządzali. Wykonanie tego obowiązku po zakończeniu pełnienia funkcji może okazać się utrudnione lub nawet niemożliwe, albowiem osoba zobowiązana do uzupełnienia informacji nie będzie miała dostępu do materiałów źródłowych, niezbędnych do opracowania informacji;
- 6) regulacja przewidziana w § 43 ust. 3 projektu rozporządzenia w zakresie w jakim wprowadza wymóg podpisywania przez sędziego, asesora sądowego lub referendarza sądowego wszelkich pism kierowanych do naczelnych organów państwowych i urzędów centralnych (np. zawiadomień o terminie rozprawy, wezwań do usunięcia braków formalnych, zobowiązań do przedstawienia informacji lub złożenia dokumentów) nie znajduje żadnego uzasadnienia, a ponadto prowadzi do wyróżnienia tej grupy podmiotów w porównaniu z innymi adresatami przesyłek. W sytuacji, gdy organ państwowy lub urząd centralny będzie występował w charakterze strony lub uczestnika postępowania, wprowadzony wymóg będzie skutkował naruszeniem zasady równości stron postępowania sądowego, pomimo braku podstaw ustawowych w tym zakresie;
- 7) przewidziane w § 47 ust. 1 pkt 5 uprawnienie przewodniczącego wydziału do wyznaczania terminów w poszczególnych sprawach ma tylko pozornie charakter administracyjny i w rzeczywistości może wywierać realny wpływ na decyzje procesowe sądu, naruszając tym samym zasadę niezawisłości sędziowskiej, w szczególności że przepis nie wyłącza uprawnienia przewodniczącego do wyznaczania terminów do dokonywania czynności procesowych w poszczególnych sprawach;
- 8) uprawnienie przewidziane w § 63 projektu rozporządzenia nie powinno stanowić wyłącznej kompetencji dyrektora sądu, ponieważ sposób doręczania przesyłek sądowych wpływa bezpośrednio na działalność orzeczniczą sądu. Wprawdzie § 64 projektu rozporządzenia dopuszcza możliwość zarządzenia przez przewodniczącego lub referenta doręczenia przesyłki sądowej w inny sposób, to jednak uprawnienie takie ma być wyjątkiem od ogólnej zasady doręczania przesyłek w sposób wybrany przez dyrektora

sądu, co potwierdza użyte przez projektodawcę sformułowanie „w szczególności, gdy w konkretnych okolicznościach taki sposób doręczenia okaże się bardziej efektywny”. Rada proponuje wprowadzenie rozwiązań, które zobowiążą dyrektora sądu do współdziałania z prezesem sądu przy wyborze wykorzystywanych w sądzie sposobów doręczania przesyłek sądowych;

- 9) regulacja przewidziana w § 88 ust. 4 projektu rozporządzenia dotycząca sprostowania i uzupełnienia uzasadnienia orzeczenia należy do materii ustawowej i nie może być regulowana rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości. Ponadto projektowane rozwiązanie wykracza poza delegację ustawową przewidzianą w art. 41 u.s.p.;
- 10) w § 125 projektu regulaminu nie określono, który organ w rozumieniu projektodawcy jest „odpowiedni” do wskazania kandydata na kuratora; Projektowany przepis w przedstawionym brzmieniu nie spełnia żadnej funkcji;
- 11) projektowany § 209 ust. 2 w części dotyczącej ujawniania w odpisie księgi wieczystej także wpisów nieprawomocnych jest bezprzedmiotowy, ponieważ zgodnie z art. 36² ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece osobom zainteresowanym, na żądanie sądu, prokuratora, notariusza, organu administracji rządowej oraz jednostki samorządu terytorialnego wydaje się odpisy ksiąg wieczystych według ostatniego stanu wpisów. W ustawie nie ma rozróżnienia na wpisy prawomocne i nieprawomocne, a jest mowa o „ostatnim stanie wpisów”, co obejmuje również wpisy nieprawomocne;
- 12) regulacje przewidziane w § 210 i 404 projektu rozporządzenia, w zakresie w jakim dopuszczają wydawanie dokumentów niestanowiących podstawy wpisu z akt księgi wieczystej na żądanie osoby mającej interes prawny, nie mają podstawy w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.). Uprawnienia takiego nie sposób wywodzić z art. 36² ust. 4 tej ustawy w brzmieniu obecnie obowiązującym, ani też z art. 36¹ ust. 3 w brzmieniu obowiązującym od 1 kwietnia 2016 r. Z przepisów tych wynika generalny zakaz wydawania dokumentów znajdujących się w aktach ksiąg wieczystych, jeżeli dokumenty te stanowią podstawę wpisu. Osoba posiadająca interes prawny (obecnie osoba zainteresowana) może uzyskać wyłącznie odpis dokumentu z akt księgi wieczystej, pod warunkiem, że dokument taki nie stanowił podstawy wpisu. Brak jest podstaw do wydawania dokumentów w oryginale. Ponadto przedmiotowa regulacja należy do materii ustawowej i nie może być regulowana rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości. Projektowane rozwiązanie wykracza także poza delegację ustawową przewidzianą w art. 41 u.s.p.;

- 13) w § 214 ust. 2 projektu regulaminu wprowadza się wymóg pełnienia całodobowo telefonicznych dyżurów przez sędziów orzekających w sprawach rodzinnych i nieletnich w celu podjęcia czynności niecierpiących zwłoki także poza godzinami urzędowania sądu, co może skutkować pozbawieniem sędziów rodzinnych prawa do niezakłóconego odpoczynku dobowego, prawa do urlopu wypoczynkowego oraz możliwości korzystania ze zwolnienia lekarskiego, w szczególności w sądach, w których w wydziale rodzinnym i nieletnich orzeka jeden, dwóch lub trzech sędziów. Podkreślenia wymaga, że wprowadzenie takiego rozwiązania będzie stwarzało dla sędziów rodzinnych mniej korzystne warunki pracy w porównaniu do sędziów orzekających np. w wydziałach cywilnych lub gospodarczych, pomimo że Konstytucja i ustawy nie różnicują pozycji ustrojowej sędziego w zależności od rodzaju spraw, w których orzeka. Częste pełnienie dyżurów, co w przypadku małych sądów będzie regułą, może przełożyć się negatywnie na merytoryczny poziom orzecznictwa w sprawach rodzinnych, z uwagi na przemęczenie sędziów, rodząc negatywne skutki procesowe dla stron i uczestników postępowania oraz ocenę pracy sędziego;
- 14) przepis § 368 ust. 1 projektu rozporządzenia w zakresie w jakim przewiduje obowiązek skierowania do wykonania postanowień w postępowaniu wykonawczym (wykonalnych z chwilą wydania) w dniu ich wydania, stwarza po stronie sądu duże trudności organizacyjne, albowiem nie uwzględnia okoliczności, że wykonanie tego obowiązku wiąże się z koniecznością podejmowania szeregu czynności techniczno-sekretarskich. Rada postuluje o wydłużenie przedmiotowego terminu, tak aby wykonanie nałożonego obowiązku nie zakłócało prawidłowego funkcjonowania sądów, w szczególności gdy postanowienie zostaje wydane w godzinach popołudniowych, pod koniec pracy sekretariatów sądowych.